

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2015/4.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[K] SCHILDEREN IN DE RUIMTE. DE BEELDENE NEOLOGISMEN VAN TINKA PITTOORS

In 2014 was Tinka Pittoors, samen met David Claerbout, één van de twee Belgische kunstenaars die door curator Juliana Engberg uitgenodigd werden voor de negentiende Biënnale van Sydney, één van de meest prestigieuze internationale hedendaagse kunstevenementen – naast de Biënnales van Venetië en São Paulo en Documenta in Kassel. Het was een vrij controversiële biënnale, waaruit een aantal kunstenaars zich terugtrok omdat één van de sponsors, Transfield, een niet onomstreden rol speelde in het vreemdelingenbeleid van Australië. De multinational is betrokken bij de bouw van offshore detentiekampen voor asielzoekers.

Ook de gigantische installatie *Dysideological Principle*, die Tinka Pittoors (°1977, Brasschaat, België) ter plaatse creëerde, ging – weliswaar niet heel letterlijk – in op de vluchtelingenproblematiek. Beelden van op het Italiaanse eiland Lampedusa aanspoelende vluchtelingen inspireerden haar, vertelde ze in de aanloop naar de biënnale. Op een vloer bezaaid met financiële dagbladen – een hint naar de economische kloof tussen Zuid en Noord die hele stromen mensen op gang brengt – bouwde ze een ondoordringbaar woud van wapperende vlaggen: bij uitstek elementen die de identiteit van een groep mensen en een natie bepalen, maar daarmee ook een

andere groep kunnen uitsluiten. Rasterhekkens daaromheen riepen eenzelfde beklemmend gevoel van uitsluiting op, ronde spiegels – ook wel spionnen – zorgden puur visueel voor een gefragmenteerd beeld, en hielden tegelijk alles in de gaten. Een bureau ertussen leek te fungeren als het knooppunt van alle beslissingen, de controlekamer.

Ondanks deze politieke ondertoon was *Dysideological Principle* in de eerste plaats herkenbaar als een typisch Tinka Pittoors-universum door zijn opvallende, uitbundige kleuren, zijn gestructureerde wanorde, de mix van beeldelementen die los van hun dagelijkse context en in combinatie met elkaar nieuwe betekenissen genereerden. “Beeldende neologismen”, noemt Pittoors ze zelf. De gekleurde bollen, vlaggen en vaandels, kranten, hekwerken, spiegels, beschilderde stokken en net niet volmaakte ronde cirkels, het bureau, de *objets trouvés* die in installaties en sculpturen opduiken... Als herkenbare objecten betekenen ze op zich weinig, maar samen brengen ze inhoud tot stand: “De betekenisverschuiving rond die objecten vind ik interessant. Het is een beetje zoals de letters van het alfabet, die los van elkaar geen inhoud hebben, maar samen woorden, zinnen, verhalen vormen”, aldus Pittoors.

Bepaalde elementen komen telkens opnieuw terug, worden soms ook letterlijk hergebruikt in nieuwe installaties. Bollen, kubussen, spiegels en latten duiken keer op keer op, en ook vlaggen en wimpels maken al een tijd deel uit van haar werk. Vrolijk gekleurd in allerlei tinten en wapperend aan lijntjes kunnen ze duiden op een feestje en zijn ze licht van toon; verknipt uit nationale vlaggen zoals in Sydney, of gedompeld in somber zwart krijgen ze opeens een heel andere lading. Dat dualisme, die twee gezichten van eenzelfde element zoekt Pittoors bewust op: “Op het eerste gezicht ziet mijn werk er vrolijk en vriendelijk uit, maar er is altijd wel een hoekje af, er schuurt altijd iets.”

3D-schilderkunst, noemt Tinka Pittoors haar werk ook wel, of schilderen in de ruimte. Pittoors volgde vier jaar lang de richting schilderkunst aan de academie in Gent, maar voelde zich daar niet op haar plaats. “Het was de tijd van de getormenteerde schilders zoals Philippe Vandenberg en Marc Maet en ik begreep dat niet echt – het was mijn eerste contact met de kunstwereld, want ik groeide niet op in een kunstzinnig milieu. Bovendien voelde ik dat

Tinka Pittoors, *Tumbleweed*, 2015, Musée des Beaux-arts (BAM), Mons, installatie, 260 x 900 x 600cm
© Tinka Pittoors.

torment zelf helemaal niet.” Ze was dan ook voortdurend in de weer met andere materialen en probeerde het platte vlak naar het driedimensionale om te buigen. Uiteindelijk vond ze in de richting *mixed media* haar roeping en boog ze zich over ruimtelijk werk – al vormen ook tekeningen nog altijd een belangrijk onderdeel van haar werk. En de schilderkunst sluipt ondertussen ook weer haar installaties en sculpturen binnen.

Dat gebeurt heel letterlijk, bijvoorbeeld door penselen in sculpturen te verwerken (in de duotentoonstelling met Kris Fierens in haar galerie Triangle Bleu in Stavelot, 2014), samengebonden canvassen of stapelingen van mengpotjes in alle mogelijke kleuren (*Retroactive Continuity* in het museum ikob in Eupen, 2012) als betrof het potjes vol pigment. Maar Pittoors is vooral ook bezig met de huid van haar sculpturen en de picturaliteit van haar werk. Ze maakte voor de tentoonstellingen *Symbolic Violence* in de Fabriek in Eindhoven en *De Kruidtuin* in Leuven bijvoorbeeld een sculptuur in verschillende versies. Die sculptuur, uit witte epoxy en overgoten met groene verf, baant zich kronkelend als ontblote

boomwortels een weg in het rond. En in recenter werk brengt ze verachtige klonten in allerlei kleuren samen tot sculpturen. Pittoors: “Ik schilder in de ruimte, maar niet met de geladenheid van de hele geschiedenis van de schilderkunst.”

Ook in een installatie die Tinka Pittoors maakte voor Mons Culturele Hoofdstad 2015 is de verwijzing naar de schilderkunst onmiskenbaar. Voor het project werkte ze samen met bewoners van instellingen voor mentaal gehandicapten. Ze liet hen takvormen met verf bewerken. De takken – die net zo goed als leestekens geïnterpreteerd zouden kunnen worden, de letters waarmee Pittoors betekenis in haar werk brengt – vormen binnen een constructie van stellingen samen één installatie. De mengbordjes die eronder staan, zijn stille getuigen van de schilderkunstige activiteit. Over de tak- en wortelstructuur die zo vaak in haar sculpturen, installaties en tekeningen te zien is, zei Pittoors in 2008 in een interview met Hilde Canneyt: “Die structuur komt vaak terug op verschillende niveaus: bloedvaten, zenuwbanen, netwerkstructuren via internet... Deze structuur is organisch

en natuurlijk, maar wij gebruiken haar ook in een gecultiveerde versie. Computers zijn zo opgebouwd, taal, artificiële intelligentie, alsook mijn eigen denkstructuren waarbinnen ik mijn werk probeer te kaderen.” Hier en daar duikt in Mons ook een klein vlaggetje op en in de installatie gebruikte kettingen brengen ook hier weer dualiteit met zich mee: ze dragen en steunen de takstructuur, maar houden die ook tegen, vormen een barrière.

Waarmee de cirkel rond is: niet alleen over “de ander” oefenen we macht uit, zo maakt het werk van Pittoors duidelijk, ook de natuur proberen we te manipuleren. In de “gecoiffeerde omgeving” van de Kruidtuin in Leuven maakte ze dat in 2011 zichtbaar in de grote solo *Symbolic Violence*, waarin ze onder andere aan de slag ging met de bol- en kegelvormen van de buxussen, met kunstgras en met een kitscherig molentje. Maar ook in vroegere sculpturen stopte ze al landschapjes onder stolpen en toomde ze beboste bergen in met kettingen, alluderend op onze vermetele pogingen om de natuur in een keurslijf te stoppen. Wij hebben de indruk alles volledig te kunnen te controleren, maar komen daarbij toch vaak bedrogen uit.

ANNE-MARIE POELS

www.tinkapittoors.com
